

אך שהאדם שקוע הוא בהומר בהכרה,
יזכר מתוך ההומר עצמו להשיג שלמות
והתעלות, כי השפלתו היא הגבחתו בהיותו
הופך והושך לאור והגם לזך והוא יקר
זכבוד שאין כמוהו.
(מתוך דברי הרמז"ל בדרך
השם היא פיר אות ה')

ט"ז
בשבת

גנזי המלך

את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח

השקיפה ממעון קדשיך מן השמים לרחם על עמך ישראל ושפוך עלינו רוח טהרה לדעת בארץ דרך להאיר עיני העולם להביט נפלאות הבריאה כי אתה לבדך פועל גבורות זורע צדקות ומצמיח ישועות לתת יכולה למלכות כצייץ נוצץ וצמח דוד עבדך מהרה תצמיח ועץ החיים יתן פריו וקרנו תרום בישועתיך על כל העולם לגאון ולתפארת לפליטת ישראל. יום ט"ו בשבט אדמת ארץ ישראל מחדשת בו כוחותיה להוציא שמנה ודובשה לחדש פני האדמה. להצמיח חיל ושפע. ומיום זה הקב"ה זורע צדקות ומצמיח ישועות לעולם כי כל הנמצא למטה הוא צל מהנמצא למעלה וכשם שהאדמה למטה מוציאה כוחותיה כך למעלה צומח פירות עליונים מעץ החיים להשפיע ברכה ונדבה להכין את העולם לישועה וגאולת ישראל. לכן מנהג טוב להרבות בפירות ולומר שירות ותשבחות לעורך את העליונים להחיות בהם נפש כל חי לשפע וישועה שתצמיח ותנשא מלכותו יתברך על כל העולם כולו במהרה בימינו.

כותב הרמח"ל (במאמר העיקרים) כמו שניתן לאדם שיהיה ממשיך לעצמו קדושה או זוהמה כך ניתן לו שבח מעשיו ימשיך בכל הבריאה כולה גם כן קדושה או זוהמה, ונמצא כל הבריאה מתתקנת או מתקלקלת על ידי האדם, ויחשב זה לזכות לצדיקים שמטיבים לבריאה ולחובה לרשעים שמקלקלים אותה.

מכאן לומדים כמה צריך להצטער על מעשים הרעים של חלק מהעם שמעוררים ומחזקים כוחות הטומאה ומשפילים כח הקדושה בעולם ועבודה כפולה בלא הפסק מוטלת על לומדי תורה לחזק כח הקדושה, לעורר רחמים לשכך את חמת הבורא עליהם. וחלילה לחשוב, כפי מצוי בשכל המון העם, שכל אחד זכותו לחיות לפי דעתו וחשקו ולבחור בדרך שהוא רוצה, אלא לדעת שגורמים לחזק כח הטומאה בעולם כאמור, ודינים קשים משתלשלים אלינו מחמתם, והרבה לא מודעים לזה אלא רק ליחידים היודעים דרכי הבריאה.

אומר הרמח"ל (דעת תבניות ח"ב ס"ח) שורש כל הבריאה הם העשר ספירות והם מתחלקים לתרי"ג חלקים. וכנגדם ניתנו תרי"ג מצוות וכאשר האדם, שעצמו מחולק לתרי"ג אברים וגם תרי"ג חלקים בנשמה, מקיים מצווה הוא מייצר קשר בין חלק בספירות הנ"ל השייך למצווה הזאת וחלק בנשמה ובגוף ואז מושך אור עליון המקשרם יחד ונקרא שהוא נדבק לשם יתברך. ויותר הוא מקיים מצוות יותר מתקשר לספירות העליונות ונמצא כל כולו דבוק בעליונים. ולא רק שמושך לעצמו אור עליון אלא גם מושך לבריאה שהיא גם כן מחולקת לתרי"ג חלקים ובכך מעלה בעילוי גדול את כל העולם כולו.

וכן השמים לא נתנו כחות לארץ עד שבא אדם שנאמר וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה (בראשית ב). נסתתרו בה כל אותם תולדות ולא התגלו, והשמים התעכבו, שלא המטירו על הארץ משום שאדם אין, שלא נמצא ולא נברא, והכל התעכב בגללו. כיון שנברא האדם, מיד הוציאים נראו בארץ, וכל הכחות שנסתרו, התגלו לעולם.

**"צא ולמד כי אין דבר גשמי פה
למטה שאין דוגמתו למעלה כי גבוה
מעל גבוה שומר עליהם ומה שיש
בעולמות התחתונים המה צל
העליונים כי אם לא היה מצל לא
היה צל"**

צריך לדעת שהאדם הוא עיקר הבריאה ומשפיע עליה שהיא משתנה ופועלת לפי מעשי העם על דרך מה שאמרו חכמים (סוטה מה). מיום שחרב בית המקדש לא יורד הטל לברכה וניטל טעם הפירות ר' יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות. וכן על דרך המבואר בתורה שכאשר אדם הראשון היה זך וטהור וכתוב ויקח ה' אלהים את האדם וינחהו בגן עדן שהיה מקום זך וטהור. אולם אחרי שחטא כתוב וישלחהו ה' אלהים מגן עדן כי מעשה האדם משפיע על הבריאה לטוב או לרע.

סוד הפירות

לפי תורת הקבלה (מובא בספר חמדת ימים ח"ב פ"ג) ישנם שלש סוגי פירות כדוגמת העליונים. ישנם שהם כנגד עולם הבריאה ומפני שהם רחוקים מן הטומאה היותם קרובים לאצילות אין להם קליפה לא בפנים ולא בחוץ ונאכלים כמו שהן כגון ענבים ותפוחים. וישנם שהם כנגד עולם היצירה ומפני שהם בנונים בין עולם הבריאה שאין מקום לטומאה ועולם העשיה ששם שורה הטומאה לכן הגרעינים בתוך הפרי אינם נאכלים כגון זיתים ותמרים. וישנם שהם כנגד עולם העשיה ששם שורה הטומאה לכן יש להם קליפה מבחוץ ואוכלים רק מה שבפנים כגון רימונים ואגוזים.

צא ולמד כי אין דבר גשמי פה למטה שאין דוגמתו למעלה כי גבוה מעל גבוה שומר עליהם ומה שיש בעולמות התחתונים המה צל העליונים כי אם לא היה מצל לא היה צל.

ועוד מובא שם כי יש בכח הדיבור להיות מעורר כח מדות העליונים להאיר האור מופלא גדול מאד להשפיע שפע רצון ברכה ונדבה בכל העולמות על כן נכון להגות לפני אכילת כל פרי ופרי בסוד שורשו הבא בספר הזוהר ובתיקונים.

האדם משפיע על כל הבריאה

אומר הזוהר (וירא זצ). כשברא הקב"ה את העולם, נתן בארץ כל הכח שראוי לה, והכל היה בארץ, ולא הוציאה פירות בעולם עד שנברא האדם. כיון שנברא האדם, הכל היה ראוי לצאת בעולם, והארץ גלתה את פרותיה וכחה שנפקדו בה.

סוד הברכות

לפי תורת הקבלה (מובא הדברים בשער הגלגלים עיני ספר יסוד ושורש העבודה ש"ז פ"א וכן בקיצור הכוונות של הרמח"ל) אחרי שחטא אדם הראשון **עירב טוב ברע** היינו שניצוצות של קדושה התערבו בכל חלקי הבריאה אפילו בדומם שנאמר **אֲרוֹרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבוֹרְךָ** (בראשית ג יז). לכן כל עבודתנו **לברר ולהחזיר את הניצוצות לשורשם העליון**, להפריד את הטוב מהרע ובכך יפריד הקב"ה עם ישראל מאומות העולם לביאת הגואל.

וענין הברירור הוא שאחרי שנפלו הניצוצות עד הדומם עולים לצומח **כי הם נותנים כח לעפר להצמיח** ועולים לחי שהם בעלי חיים באכילת הצומח ואחר כך שוחט ואוכלם האדם נמצא הניצוצות עולים לדרגה יותר גבוהה **ומכח הברכה שאדם מברך באכילה עולים לשורשה עליונה** וגם מוסיף כח לנשמתו שהוא **מזון הנפש**. ישכיל האדם לדעת שטעם ותענוג שמרגיש באוכל הוא לא גשמי אלא **בא מניצוצות הקדושות אלו** וריבוי הטעם סימן הוא לריבוי הניצוצות. למשל בעשבים אין בהם הרבה ניצוצות לכן אין להם טעם טוב ועל זה הדרך. בכך יעשה אדם קל וחומר לעצמו שאם יש תענוג מחמת מעט ניצוצות קל וחומר בעולמות העליונים **ששם מדור כל הניצוצות**.

ודע כי הבהמות הטמאות **אין לאדם כח לברר** הקדושה שבהם ולכן נאסרו באכילה והאוכלם נדבק אך ורק בטומאה שבהם.

וּפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם כְּפָרִי מֵעֲלֵיכֶם נְאֻם ה'... (ירמיה כ"א י"ד)

מובא בכתבי האר"י (שער המצוות פ' עקב ד"ה עוד יש סיבה) כידוע **יש ארבע מדרגות בבריאה** היינו מלמטה למעלה הדומם הצומח החי והמדבר כמבואר לעיל. והנה יש נשמות של רשעים המתגלגלים אחרי מיתתם לתקן מה שפגמו בכל החלקים וזה להם עונש גדול כי התיקון הוא גדול. למשל יש מתגלגל בדומם כגון עפר והוא יעלה דרגה בצומח כי מן העפר צומח צמח ואחר כך יאכל אותו הבעל חי ואז יעלה במדרגת בעל חי ואחר כך ישחט והאדם יוכל אותו ויחזור להיות חלק אברי האדם עצמו ואז יתקן. **וזה רק אם יזכה באדם צדיק היודע לברך באכילתו כראוי** כי אם נופל על רשע אוי לצערו אחרי טורח כזה גדול לא יגיע לתיקונו.

עד כמה דרכי הבורא מרובים ונפלאים, עוד מובא שם (שער המצוות פ' עקב ד"ה דע כי כפי) שיש אנשים צדיקים שיש להם **סייעתא דשמיא** להציל אותם ממקרים רעים ומן החטא ואחד מהטעמים לזה הוא **הזהירות באכילתו** היינו שמכח הברכות כפי הראוי והכוונות שלו מתערבים בו נפשות של צדיקים המגולגלות באוכל ומונעים אותו מכל דבר רע ולא לבא לידי חטא. וגם להיפך אם האדם לא נזהר לברך כראוי או כל שכל אם לא מברך כלל ואין יכולת להגיע לתיקון **יתעבר בו נפש הרשע המגולגל ויחטיאו**. וזה טעם שלפעמים מזדמנים מקרים ומאורעות רעות וקשות לאדם בפתע פתאום ועושה עבירה גדולה, אפילו שהוא צדיק, והוא כי אותה נפש המגולגלת הייתה חוטאת בעבירה ההיא ועתה החטיאה לאיש הזה כפי דרכה וכאלה פרטים רבים לאין קץ.

גַּל עֵינַי וְאַפִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ (תהלים קי"ט יח)

כמה צריך האדם **להתבונן ולהביט נפלאות הבורא** ולהשכיל בתורה לדעת חכמה עליונה ולהבין שהכל עומד על סודות עליונים כי כל אלו שלא יודעים ולא משגיחים בדברי התורה, אלא מסתכלים רק בדברי העולם **נשכחת מהם רוח חכמה**.

שאל רבי יצחק את רבי אלעזר (זוהר חדש בראשית יז). אחרי שהקב"ה ברא את העולם כתוב **וַיֵּרָא אֱלֹהִים** פי טוב, מפסוק זה משמע שלא ידע מראש אם יהיה טוב, כלומר שהיה צד לומר שאולי ח"ו לא יצא טוב ורק אחרי שעיין במה שברא הסיק שזה טוב. **הרי הבורא יתברך מראש מסדר הכל לפי הטוב ביותר**. ענה לו שכוונת הבורא להזהיר את האדם היינו כשיבא האדם לעיין **במעשה בראשית**, פעולתו של כל יום ויום, אין לו לשאול על מה שלא מצווה היינו שאם בא לשאול למה השם ברא כל דבר בצורה זו וצורה זו על זה אומר הפסוק **וַיֵּרָא אֱלֹהִים** פי טוב **שחקב"ה ברא את הבריאה בצורה הטובה ביותר** ושהכל מבוסס לפי סדר מכוון ועומד על סודות עליונים.

"כַּעֲיֵן הַמוֹצִיא פִּירוֹת כֶּךָ מִרְאֵה הָאָדָם הַיֵּינוּ הַרְשִׁימוֹת וְהַקְּמוּטִים בְּעוֹד הָאָדָם מִתְּהַלְפִים לְפִי מַעֲשָׂיו מוֹזְמֵן לִזְמָנוֹ. זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם, לְפִי מַעֲשָׂיו שֶׁל אָדָם נִוּלָדִים וְנִרְשָׁמִים וּמִתְּהַלְפִים עַל פְּנֵיהֶם"

כתוב בתורה שֶׁדָּךְ לֹא תִזְרַע פְּלָאִים וַיִּבְדַּד פְּלָאִים שֶׁעֲטָנָו לֹא יַעֲלֶה עֲלֶיךָ. (ויקרא י"ט) יש לשאול מה שורש האיסור לא לערבב שני מינים שונים ביחד. והנה מובא בכתבי האר"י (שער המצוות פ' קודשים) טעם איסור כלאים באילנות ובזרעים הוא כי האדם שחטא בחטאים חמורים צריך **כדי לתקן את פגמו להתגלגל אחר פטירתו**. אולם יש מי שאינו זוכה לחזור כדרך שאר הנשמות היינו בגוף אדם אלא מתגלגל תוך צומח או דומם או בבעל חי כנ"ל. והנה כל אחד יש לו זמן קצוב שצריך להתגלגל עד תיקונו השלם ואם אדם מערב זרעים או אילנות אלו עם אלו יגרום רעה ועונש יותר לאותם הנפשות המגולגלות בתוכם.

כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה (שופטים כ"ט)

כותב הזוהר (בלק רב) מי שמשדל בתורה יומם ולילה, לא יהיה כעץ יבש, אלא **כעץ שתול על פלגי מים**. מה אילן יש בו שרשים, ויש בו קליפות, ויש בו מח, ויש בו ענפים, ויש בו עלים, ויש בו פרחים, ויש בו פרי, גם דברי

תורה יש בהם פשט המקרא, דרש, רמז שרומז חכמה, גימטריאות, סודות טמירים, סודות נסתרים אלו על אלו, פסול וכשר, טמא וטהור, אסור והתר. מכאן והלאה **מתפשטים הענפים לכל צד**, והיה כעץ ודאי. ואם לא אינו חכם בחכמה.

כשם שעץ מוציא פירות כך האדם לפי מעשיו ומידות פנימיות מוציא לחוץ **סימנים ונרשמים על פניו או לטוב או לרע** כגון חן וחסד או גאוה כעס וקפדנות.

וכך אומר הזוהר (יתרו ע"א). מראה האדם היינו הרשימות והקמטים בעור האדם מתחלפים לפי מעשיו מזמן לזמן. **זה ספר תולדות אדם**, לפי מעשיו של אדם נולדים ונרשמים ומתחלפים על פניו, ובזמן שרוח הקודש שורה בתוכו כך **עושה תולדות ומראה רשימות מבחוץ** ובזמן שעובר את רוח הקודש ובא רוח טומאה (מחמת מידות רעות) אז הרוח טומאה מכשכש בקרבו ומראה לחוץ מראות ורשימות ידועות לפי אלו המידות.

ועוד כותב **האור החיים** בפרשת תזריע על הפסוק **אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיִּלְדָּה זָכָר**, אשה מרמז על **כנסת ישראל** ורוצה לומר שעם ישראל כי תזריע היינו **הזרעת מצוות ומעשים טובים** אז וילדה זכר היינו שיזכו לביאת הגואל ע"כ. משמע מכאן שיש לאדם כח להוציא פירות היינו גמול מעשיו לתיקון העולם ולא כהמון העם החושבים שאין תועלת לעבודת הקודש.

אומר הזוהר (ואתחנן רסו). אשרי חלקם של ישראל כי נודעים שהם **בני המלך הקדוש**, שהרי כולם נרשמו ממנו. נרשמו בגופם ברושם קדוש היינו המילה, נרשמו בלבושם בעטופם של מצוה, נרשמו בראשיהם בבתי התפלין בשם רבונם, נרשמו בידיהם ברצועות הקדושה, נרשמו בנעליהם בנעלי מצוה, נרשמו בחוץ בזריעה בקצירה, נרשמו בבתיהם במזוזות הפתח. **רשומים בכל שהם בני המלך העליון**. אשרי חלקם.

הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם ה' וְהִקְמוֹתִי לְדָוִד צֶמַח צְדִיק וּמֶלֶךְ מֶלֶךְ וְהִשְׁכִּיל וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וַיְצַדֵּק בְּאָרֶץ (ירמיה כ"ג ה')

אל חי פתח נא אוצרות שמים והאצל רוח קדשך על כל בית ישראל לפקוח עיני העם **לדעת בארץ דרכך** להשכיל להבין כְּפִרְחַת עֲלֵתָה נִצָּה את כל סודות הבריאה ועל מה כל העולם עומד. העם מתקרב לגאולה שלמה פי מימיו מן המקדש הַמָּה יוֹצֵאִים וְהִיא פְּרִי לְמֵאֲכָל וְעֵלְהוּ לְתִרְוַפָּה. והנבואה של הנביא ירמיה **תתקיים להקים צמח צדיק לעשות משפט בעולם** לרומם את עם ישראל מעל כל הגויים והקב"ה יאת פְּרִי הַעֵץ וְתִנְוַבַּת הַשָּׂדֶה לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא תִקְרַח עוֹד חֲרֻפַּת רָעַב בְּגוֹיִם וְנֹאמַר כּוֹלְנוּ בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֲלֵקִינוּ זֶה קִוְיָנוּ לוֹ וַיּוֹשִׁיעֵנו...